Liikunnan ja urheilun tietopaketti kansanedustajalle

Sisällys

1. Esipuhe 4
2. Valtion rooli liikunnassa 6
3. Liikuntajärjestöt Suomessa 8
4. Liikkumisen vaikutukset ja liikkumattomuuden kustannukset ... 10
5. Urheiluseurat hyvinvointiyhteiskunnan osana 13
6. Esikuvia ja elämyksiä huippu-urheilusta 17
7. Kansainvälinen työ 20
8. Yhteystiedot 21

Julkaisija: Suomen Olympiakomitea
Julkaisuajankohta: 12/2023
Toimitus: Suomen Olympiakomitea / yhteiskuntasuhteet
Kuvat: Suomen Olympiakomitea
ISBN: 978-952-7464-25-0

Esipuhe

Hyvä kansanedustaja,

Maamme ja maailmamme ovat murroksessa, joka järisyttää koko yhteiskuntamme rakenteita sekä elämää arjessamme. Oli kyse sitten pandemioista, digitalisaatiosta, ilmastonmuutoksesta, yhteiskunnan polarisaatiosta, muuttoliikkeestä tai fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin haasteista, ilmiöt kietoutuvat toisiinsa ja vaikuttavat kaikilla yhteiskunnan osa-alueilla. Liike, liikunta ja urheilu ovat myös niihin kytköksissä eri tavoin: meillä on laajaa näyttöä siitä, kuinka liikkeen, liikunnan ja urheilun keinoin voidaan vastata aikamme haasteisiin.

Eduskuntavaaleissa 2023 huoli suomalaisten liikkumattomuudesta ja toimintakyvyn haasteista nousi ennennäkemättömällä tavalla vaalikeskusteluihin. Lähes neljäsataa ehdokasta kaikista eduskuntapuolueista ja Manner-Suomen vaalipiireistä ilmoittautui mukaan liikuntaehdokkaaksi. Myös hallitusohjelmaan tavoite liikkeen lisäämisestä nousi vahvasti esille. Toivottavasti liike, liikunta ja urheilu pysyvät keskusteluissa myös vaalien välillä.

Tämä tietopaketti on Olympiakomitean tuottama opas, joka sisältää kansanedustajille ajantasaista tietoa ja toimenpide-ehdotuksia niin liikkeen ja liikunnallisen elämäntavan, liikunnan kansalaistoiminnan kuin huippu-urheilun edellytysten kehittämiseksi. Se antaa eduskuntatyötä varten tietoa, kuinka liikkeen, liikunnan ja urheilun positiiviset vaikutukset yhteiskuntaan voidaan ottaa täysimääräisesti käyttöön.

Liikkumattomuus ja paikallaanolo maksavat yhteiskunnallemme vähintään 4,7 miljardia euroa vuodessa[1]. Sairauden ja työkyvyttömyyden vuoksi menetämme hyviä työvuosia ja valtavasti veroeuroja. Liike on lääkkeistä edullisimpia ja tehokkaimpia, ja sitä tulee edistää kaikilla yhteiskunnan tasoilla ja sektoreilla.

Suomessa on lähes 10 000 urheiluseuraa, joiden toiminnassa on mukana eri tavoin 1,8 miljoonaa suomalaista[2]. Urheiluseurat tarjoavat lapsille keskeisen väylän harrastamiseen: lähes 90 prosenttia lapsista osallistuu urheiluseuratoimintaan jossain vaiheessa lapsuuttaan LIITU-tutkimuksen (2016) mukaan. Seuratoiminta tarjoaa niin kasvualustan elinikäiselle liikuntaharrastukselle kuin pohjan huippu-urheilijuudelle. Fyysisen ja psyykkisen hyvinvoinnin ohella seuratoiminta tuottaa myös yhteisöllisyyttä ja osallisuutta. Jokaiselle on taattava mahdollisuus turvalliseen ja mielekkääseen liikuntaharrastukseen.

Valtaosa suomalaisista rakastaa huippu-urheilua ja haluaa, että urheilijamme menestyvät. Päättäjillä on tärkeä rooli siinä, että urheilijoiden olosuhteet, opiskelumahdollisuudet ja tukiverkot ovat kunnossa. Emme kuitenkaan hae menestystä hinnalla millä hyvänsä vaan arvojemme mukaisesti: edistäen yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa, turvallista toimintaympäristöä, ihmisoikeuksia, hyvää hallintoa ja kestävää kehitystä urheilussa niin kansallisesti kuin kansainvälisesti. Raamit vastuullisuustyölle antaa urheiluyhteisön yhteinen vastuullisuusohjelma[3].

Kannustamme eduskuntaa edistämään päätöksillään liikkumista, liikuntaa ja huippu-urheilua. Voitte hyödyntää eduskuntatyössänne Olympiakomitean sekä koko liikunta- ja urheiluyhteisön asiantuntemusta. Yhteistyötä tarvitaan, jotta saamme lisää iloa, hyvinvointia ja toimintakykyä liikkeestä, liikunnasta sekä urheilusta.

Helsingissä 14.12.2023

Jan Vapaavuori
puheenjohtaja
Suomen Olympiakomitea

Valtion rooli liikunnassa

Liikuntalaissa säädetään liikunnan ja huippu-urheilun edistämisestä sekä valtionhallinnon ja kunnan vastuusta ja yhteistyöstä, valtion hallintoelimistä ja valtionrahoituksesta liikunnan toimialalla.

Opetus- ja kulttuuriministeriö vastaa liikuntapolitiikan yleisestä johdosta, yhteensovittamisesta ja kehittämisestä sekä liikunnan yleisten edellytysten luomisesta valtionhallinnossa. Valtion tulee tehtävää hoitaessaan olla tarpeen mukaan yhteistyössä kuntien, kansalaisjärjestöjen ja muiden liikunta-alan toimijoiden kanssa.

Myös muita ministeriöitä tarvitaan liikkeen, liikunnan ja urheilun edistämiseksi. Väestön liian vähäinen fyysinen aktiivisuus on **poikkihallinnollinen ilmiö**, jonka ratkaisemiseen tarvitaan kaikki hallinnonalat. Kaikki ministeriöt linkittyvät liikunta-alaan tavalla tai toisella, esimerkiksi tukemalla suoraan tai välillisesti liikunnan harrastamista, liikunnan infrastruktuuria ja liikuntaan liittyvää yritystoimintaa.

Valtion liikuntaneuvosto toimii asiantuntijaelimenä, jonka valtioneuvosto asettaa eduskunnan toimikaudeksi. Liikuntaneuvosto arvioi valtionhallinnon toimenpiteiden vaikutuksia liikunnan alueella, tekee aloitteita ja esityksiä liikunnan kehittämiseksi sekä antaa lausuntoja toimialansa liikuntamäärärahojen käytöstä ja strategisesti merkittävistä liikuntaa koskevista asioista. Valtioneuvoston ja liikuntaa edistävien organisaatioiden yhteinen **Liikuntapolitiikan koordinaatioelin (LIPOKO)** pyrkii löytämään ratkaisuja liikkumattomuuden vähentämiseksi.

Liikuntapoliittinen selonteko linjaa liikuntapolitiikkaa 2020-luvulla. Selonteko kattaa muun muassa linjaukset liikunnan lisäämisestä elämän eri vaiheissa, liikuntapaikkarakentamisesta, liikunnan kansalaistoiminnasta ja huippu-urheilusta. Päämääränä on lisätä merkittävästi ihmisten fyysistä aktiivisuutta.

Vuoden 2024 valtion talousarviossa **liikuntaan ja urheiluun on varattu noin 165 miljoonaa euroa**. Opetus- ja kulttuuriministeriöstä tukea jaetaan esimerkiksi liikunta- ja urheilujärjestöille sekä urheiluseuroille (noin 40 Me), liikuntapaikkarakentamiseen (noin 27 Me), Suomi Liikkeelle -ohjelmaan (20 Me), kuntien liikuntatoimintaan (noin 20 Me), liikunnan koulutuskeskuksille (noin 17 Me) ja huippu-urheilun tukemiseen (noin 15 Me). Liikkumista tuetaan myös muiden ministeriöiden budjeteista.

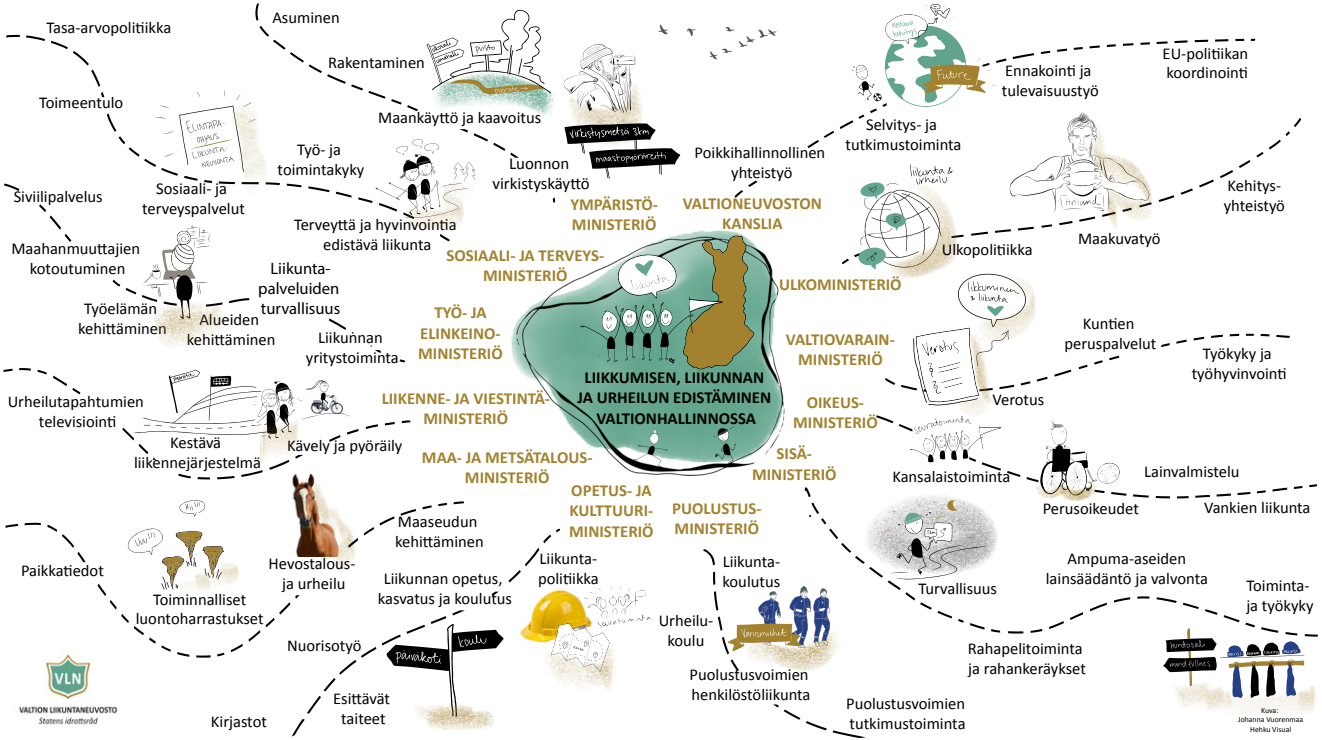

Kuva 1. Valtion liikuntaneuvosto on vuoden 2023 aikana arvioinut liikkumisen, liikunnan ja urheilun edistämistä kaikkien ministeriöiden hallinnonaloilla.

Liikuntajärjestöt Suomessa

Suomen Olympiakomitea on valtakunnallinen liikunta- ja urheilujärjestö, jonka tehtävänä on edistää suomalaisten liikettä ja liikunnallista elämäntapaa, rakentaa edellytyksiä laadukkaalle ja uudistuvalle seura- ja järjestötoiminnalle sekä tuottaa menestystä huippu-urheilussa. Yhdessä jäsenjärjestöjen ja yhteistyökumppaneiden kanssa rakennamme liikunnasta ja urheilusta elinvoimaa Suomeen.

Olympiakomitealla on 90 jäsenjärjestöä ja 30 kumppanuusjäsentä. Jäsenjärjestöt ovat valtakunnallisia yhdistyksiä, joiden toiminnan pääasiallisena tarkoituksena on liikunnan, huippu-urheilun tai muun urheilun edistäminen. Kutakin lajia voi edustaa järjestössä vain yksi lajiliitto. Valtakunnallisen toiminnan lisäksi osalla lajiliitoista on myös alueellista toimintaa. Jäsenjärjestöjä ovat esimerkiksi Suomen Paralympiakomitea, Suomen Palloliitto, Suomen Voimisteluliitto, Suomen Salibandyliitto, Suomen Työväen Urheiluliitto (TUL) ja Finlands Svenska Idrott (FSI).

Suomessa toimii 15 liikunnan aluejärjestöä, joiden jäseninä on koko maassa 2600 järjestöä. Aluejärjestöjen perustehtävänä on suomalaisten hyvinvoinnin edistäminen liikunnan ja urheilun avulla. Lisäksi tehtävänä on liikuntakulttuurin elinvoimaisuuden ja monipuolisuuden varmistaminen. Verkostojen kautta aluejärjestöt tarjoavat omien toimintojensa lisäksi koko valtakunnallisen järjestökentän, esimerkiksi Olympiakomitean ja lajiliittojen, asiantuntemuksen ja osaamisen kuntien käyttöön. Aluejärjestöjen keskeiset maakunnalliset kumppanit ovat aluehallintovirastot, maakuntaliitot sekä kunnat.

Urheiluseuratoiminnassa on mukana kolmasosa suomalaisista – harrastamalla, kilpailemalla, tekemällä vapaaehtoistyötä tai osallistumalla muulla tavoin seuratoimintaan. Se on Suomen suurin kansanliike ja sen vaikutus ihmisille ja koko yhteiskunnalle on kiistaton.

Myös muut liikuntaa edistävät järjestöt (esim. Suomen Latu) ja monet kansanterveys- ja vammaisjärjestöt ja niiden paikallisyhdistykset tarjoavat liikuntaa. Järjestöjen lisäksi esimerkiksi liikunta-alan yritykset ja kunnat ovat merkittäviä kansalaisten liikuttajia ja liikunnallisen elämäntavan edistäjiä.

Suomen Olympiakomitean strategiassa on kolme kärkivalintaa: liike ja liikunnallinen elämäntapa, seuratoiminta ja huippu-urheilu. Seuraavaksi esittelemme näitä kolmea kokonaisuutta ja havainnollistamme, miten merkittäviä niihin kohdistuvat päätökset ovat niin Suomen nykytilan kuin tulevaisuudenkin kannalta.

HONKA
HONKA
HONKA
HONKA
HONKA
Spalding
Spalding
Spalding
Spalding
Spalding
33
28
5
6
55

Liikkumisen vaikutukset ja liikkumattomuuden kustannukset

Liikunnallisen elämäntavan edistäminen on vastuullisuusteko. Liike on erinomainen keino, jolla voidaan ennaltaehkäistä, hoitaa ja kuntouttaa useita mielen ja kehon sairauksia sekä lisätä fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista hyvinvointia. Liikunnalla on positiivinen vaikutus esimerkiksi koulumenestykseen, koulutustasoon, ansiotuloihin ja työmarkkinoille kiinnittymiseen. Sen avulla voidaan vähentää sairauspoissaoloja, lisätä työtehoa ja pidentää työuria. Liikunta vaikuttaa myönteisesti tiedollisiin toimintoihin ja oppimiseen, auttaa palautumaan ja hallitsemaan stressiä sekä parantaa esimerkiksi unta ja yleisesti elämänhallintaa. Liike ja liikunta tuottavat kokemuksia mielihyvästä ja onnistumisesta sekä vähentävät ahdistus- ja masennusoireita ja näin auttavat myös mielenterveyden haasteisiin.

Kun me liikumme enemmän, me sairastamme vähemmän. Meille tapahtuu vähemmän tapaturmia, ylläpidämme päivittäistä toimintakykyämme, voimme päästä osaksi yhteisöä ja kokea elämyksiä sekä tuntemuksia, joita ei saa muuten kuin liikkumisesta. Liikunta vie meitä niin konkreettisesti kuin yhteiskunnallisessakin mittakaavassa eteenpäin. Oman toimintakyvyn ylläpito parantaa työmme tuottavuutta luoden samalla pidempiä ja eheämpiä työuria. Liikkuminen ja harrastaminen opettavat meille kansalaistaitoja sekä antavat mielekästä tekemistä. Liikkumisen lisäämisellä on myös yhteys ekologisesti kestävään elämäntapaan. Esimerkiksi kävelyn lisääminen ja työmatkapyöräily vaikuttavat positiivisesti yksilön terveyteen vähentäen samalla liikenteen päästöjä.

Nykymaailmassa ja erityisesti tämän päivän maailmantilanteessa ihmisiltä vaaditaan resilienssiä. Liikkuminen parantaa paitsi terveyttä ja fyysistä kuntoa, myös ihmisen henkistä ja sosiaalista hyvinvointia sekä sitä kautta myös kriisinkestävyyttä. Maailmassa tapahtuu paljon asioita, joihin yksilö ei voi vaikuttaa. Tällöin on entistä tärkeämpää keskittyä siihen, mitä voi tehdä. Yksi näistä asioista on kehittää omaa ja lähiyhteisön hyvinvointia. Näissä liikkumisella on valtavan suuri rooli.

Liikkuminen on tärkeää aivan jokaiselle, myös niille, joiden on vamman, sairauden, toimintakyvyn heikentymisen tai sosiaalisen tilanteen vuoksi vaikea osallistua yleisesti tarjolla olevaan liikuntaan. Soveltavan liikunnan kohderyhmään kuuluvia arvioidaan olevan noin 15 % Suomen väestöstä[4]. Soveltavan liikunnan ja urheilun kansalaistoiminnan ansiosta on edistetty paitsi

vammaisten hyvinvointia, myös heidän ihmisoikeuksiaan viety eteenpäin YK:n vammaissopimuksen tavoitteiden mukaisesti.

Suomalaisten suhde liikuntaan on muuttunut radikaalisti viimeisten vuosikymmenten aikana. Teknologian kehittyminen ja työelämän toimistopainotteisuus on passivoittanut meitä. Elämme maailmassa, joka ei kannusta liikkumiseen. Olemme tilanteessa, jossa suurin osa suomalaisista liikkuu terveytensä kannalta liian vähän. Vuoden 2022 Move! -mittaus osoittaa, että noin 40 prosentilla peruskoulun 5. ja 8. luokkalaisista fyysinen toimintakyky voi aiheuttaa haasteita arjen jaksamiseen[5]. Armeijassa varusmiesten kestävyyskunto vuonna 2021 oli mittaushistorian toiseksi huonoin, ja tulos pysyi tismalleen samana vuonna 2022[6].

Nykytilanne vie meitä suuntaan, jossa työikäisen väestön kunto rapistuu, paino nousee ja sairaudet yleistyvät. Näiden seurauksena sairaspoissaolot kasvavat, terveydenhuolto kuormittuu entisestään, menetämme terveitä työpäiviä ja -vuosia sekä työkyvyttömyyseläkkeiden määrä jatkaa kasvuaan. Nämä negatiiviset kehityskulut ovat jo käynnissä. Liian vähäisestä liikkumisesta ja paikallaanolosta yhteiskunnalle syntyvät kustannukset ovat vähintään 4,7 miljardia euroa vuosittain[7]. Tulevina vuosikymmeninä liikkumattomuus ja paikallaanolo näyttäytyvät valtavina terveyden sekä työ- ja toimintakyvyn haasteina. UKK-instituutin ennusteen mukaan vuonna 2040 enää 2 prosenttia 50-vuotiaista miehistä on hyvässä kestävyyskunnossa[8]. Konkreettisten kustannusten lisäksi liikkumattomuus aiheuttaa yksilöille myös inhimillistä kärsimystä.

Olemme jo nyt siinä tilanteessa, jossa osa ammattikoulujen opiskelijoista jättäytyy opinnoista pois niiden fyysisyyden takia, ja jossa osa opinnoista valmistuvia nuoria on jo valmiiksi työ-

Liikkumattomuuden ja paikallaanolon kustannukset yhteiskunnalle vuosittain

4 700 000 000 €

Kuva 2. UKK-instituutti on arvioinut liikkumattomuuden ja paikallaanolon kustannuksia.

kyvyttömiä. Kuka tekee tulevaisuudessa fyysisesti vaativat työt? Ketkä ovat tulevaisuuden pelastajia, poliiseja, sotilaita, rajavartijoita, rakennustyöntekijöitä tai hoitajia? Tämän päivän maailma tekee kaikkensa väestön passivoimiseksi. Ihmisten asenteita ja arjen toimintaa on muutettava liikkumissuhdetta vahvistavaan suuntaan. Liikkuminen on saatava yhteiskunnan rakenteisiin ja toimintaan, takaisin luontaiseksi osaksi arkeamme.

Näin edistät liikettä ja liikunnallista elämäntapaa eduskunnassa:

- Varmistetaan liikkumisen edistämiselle ilmiönä koko eduskunnan tuki, yli eduskuntakausien sekä hallitus–oppositio-linjan
- Liikkumista tulee edistää ilmiönä poikkihallinnollisesti kaikilla hallinnon aloilla ja tasoilla, huomioiden osallisuus, saavutettavuus ja esteettömyys sekä ihmisten moninaisuus
- Päätösten liikunta- ja liikkumisvaikutukset tulee arvioida valmisteluvaiheessa
- Toimeenpannaan Suomi Liikkeelle -ohjelma poikkihallinnollisesti, varmistaen toimenpiteille riittävä rahoitus ministeriöiden omista budjeteista ja EU-rahoituksesta, esimerkiksi maaseuturahastosta ja rakennerahastoista
- Rahoitusta liikkumisen edistämiseen tulee lisätä poikkihallinnollisesti eri ministeriöiden hallinnonaloille
- LVM:n ja YM:n hallinnonaloilla liikettä tulee lisätä kävelyn, pyöräilyn ja ulkoilun olosuhteita kehittävällä rahoituksella
- STM:n osalta liikuntaa tulee edistää ennaltaehkäisyn näkökulmasta esimerkiksi vahvistamalla elintapaohjausta ja liikuntaneuvontaa kunnissa sekä hyvinvointialueilla
- Vahvistetaan valtakunnallisia liikunnan edistämisohjelmia eli Liikkuvat-kokonaisuutta (Liikkuva varhaiskasvatus, Liikkuva koulu, Liikkuva opiskelu, Liikkuva perhe, Liikkuva aikuinen, Ikiliikkuja)

Urheiluseurat hyvinvointi-yhteiskunnan osana

Suomessa on lähes 10 000 liikunta- ja urheiluseuraa, jotka järjestävät aktiivisesti liikuntatoimintaa eri kohderyhmille. Seuratoiminta on Suomen suurin kansanliike: siinä on mukana kolmasosa suomalaisista – harrastamalla, kilpailemalla, tekemällä vapaaehtoistyötä tai osallistumalla muulla tavoin seuratoimintaan. Seuratoiminta perustuu vahvasti vapaaehtoisuuteen: seuroissa on yli puoli miljoonaa vapaaehtoista ja urheiluseuroissa tehtävän vapaaehtoistyön arvo on noin 700 miljoonaa euroa vuodessa[9]. Kaikkiaan liikunta ja urheilu työllistävät suomalaisia noin 25 000 – 30 000 henkilötyövuoden verran[10].

Urheiluseuroilla on ainutlaatuinen voima yhdistää ihmiset, luoda meidän kaikkien tuntemia tähtiurheilijoita, saada meidät voimaan paremmin sekä ennen kaikkea luottamaan kykyihimme. Seuratoiminnalla on valtava yhteisöllinen merkitys, sen avulla luodaan yhteiskunnallista osallisuutta, eläviä yhteisöjä, paikallisidentiteettiä ja vuorovaikutustaitoja. Lisäksi seurat ovat tärkeitä toimijoita kotoutumisessa.

Seurojen rooli erityisesti lasten ja nuorten liikuttajina on korvaamaton. Jokaisella lapsella ja nuorella tulee olla mahdollisuus vähintään yhteen mieluisaan liikuntaharrastukseen. Lisäksi

Yhteenveto lähteistä: Kokko, S. & Martin, L. (toim.) 2019. Lasten ja nuorten liikuntakäyttäytyminen Suomessa. LIITU-tutkimuksen tuloksia 2018. Valtion liikuntaneuvoston julkaisuja 2019:1. Aarresola, O., Mäkinen, J. & Kapustamäki, J. 2019. 15–75-vuotiaiden suomalaisten osallistuminen urheiluseuratoimintaan. Infograafi. Kihu, Jyväskylä. Mäkinen, J. (toim.) 2019. Aikuisväestön liikunnan harrastaminen, vapaaehtoistyö ja osallistuminen 2018.

Kuva 3. Suomen suurin kansanliike lukuina.

urheiluseurojen rooli on merkittävä myös aikuisväestön liikuttamisessa. Laadukkaalla toiminnalla urheiluseurat tuottavat monipuolisia terveyshyötyjä liikkujille, saavat lisää harrastajia toimintaansa ja ovat osaltaan ratkomassa vähäisen liikkumisen tuomia haasteita yhteiskunnassa.

Tähtiseura-ohjelma on lajiliittojen, aluejärjestöjen ja Olympiakomitean yhteinen laatuohjelma. Tähtiseura-ohjelman tavoitteena on kehittää seuroja. Ohjelman laatutekijät täyttävät seurat tunnistaa Tähtimerkistä. Tähtimerkki on lupaus laadusta. Merkin saaneessa seurassa toimitaan vastuullisesti, kuunnellaan ja kannustetaan osallistujia, reagoidaan ympärillä tapahtuviin muutoksiin, toimitaan modernisti ja vaikutetaan toimintaympäristöön.

Urheiluseurat toimivat tällä hetkellä todella haastavassa toimintaympäristössä. Koronapandemian vaikutukset näkyvät seuroissa edelleen ja korkea inflaatio on tuonut mukanaan kasvavia harrastuskustannuksia. Kotitaloudet ovat jo nyt yli miljardilla eurolla suurin liikunnan rahoittaja. Kasvavat kustannukset sekä taloudellisen eriarvoisuuden kasvu voivat pahimmillaan johtaa siihen, että juuri niillä ihmisillä, jotka tutkimusten perusteella hyötyisivät eniten liikuntaharrastuksen mukanaan tuomista hyödyistä, ei ole varaa harrastaa. Vaikeassa taloustilanteessa harrastaminen on yksi ensimmäisistä asioista, joista ihminen karsii. Jopa 30 prosenttia pienituloisten perheiden lapsista ovat kertoneet joutuneensa lopettamaan maksullisen harrastuksensa, koska perheellä ei ole ollut siihen enää varaa[11].

Tällä hetkellä urheiluseuroja huolettaa eniten seuroihin kohdistuvien kustannusten nousu ja avustusten määrän väheneminen[12]. Seurat todella tekevät haastavassa ajassa töitä sen eteen, että harrastamisen hinnat olisivat kohtuullisia. Päättäjien on tärkeä huolehtia, ettei olosuhteiden kustannuksia seuroille nosteta. Jos seuroihin kohdistuvien maksujen suuruus jatkaa nousuaan, ovat seurat pakotettuja hintojen nostamiseen.

Näin parannat liikuntajärjestöjen ja seuratoiminnan edellytyksiä eduskunnassa:

- Siirrytään liikuntajärjestöjen avustuksissa useampivuotisiin päätöksiin pitkäjänteisyyden lisäämiseksi
- Säilytetään liikunnan ja urheilun järjestöjen avustusmäärät vähintään ennallaan
- Luovutaan arvonlisäveron korottamisesta

- Yhtenäistetään liikuntapalveluiden arvonlisävero alempaan verokantaan
- Edistetään liikuntaharrastamista verotuksen keinoin
- Puretaan järjestöihin kohdistuvaa byrokratiaa
- Helpotetaan vapaaehtoistoimintaa
- Mahdollistetaan toimintaryhmien perustaminen toiminnan aloituskynnyksen madaltamiseksi
- Vauhditetaan avustusprosessien digitalisaatiota
- Tuetaan varainhankintaa laajentamalla lahjoitusten verovähennysoikeus liikuntaan ja urheiluun
- Kevennetään tavara-arpajaisten sääntelyä
- Jaetaan urheiluseuroille nuorten kesätyöseteleitä
- Edistetään nuorten liikuntaharrastamista harrastusseteleillä
- Kehitetään harrastamisen rahoitusta pitkäjänteisesti ja selvitetään olemassa olevien rahoitusinstrumenttien päivittäminen tukemaan muutosta
- Kehitetään Harrastamisen Suomen malliin yhdenvertaisia ja mahdollistavia polkuja liikuntaharrastamiseen, seuratoimintaan ja urheiluyläkouluihin
- Vahvistetaan vastuullista seuratoimintaa, ihmisoikeuksia, lasten oikeuksia, yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa ja turvallista toimintaympäristöä läpi liikkujan polun aina harrastamisesta huippu-urheiluun
- Vakiinnutetaan Et ole yksin -palvelu, jolla autetaan epäasiallisen käytöksen, häirinnän, väkivallan tai kiusaamisen kohteeksi joutunutta ja hänen läheisiään
- Edistetään etsivää liikuntatyötä, jolla torjutaan nuorten syrjäytymistä ja houkutellaan harrastusten ulkopuolella olevia nuoria liikunnan sekä yhteisöllisen seuratoiminnan pariin
- Osallistetaan kansalaisjärjestöt mukaan valmisteluun

Urheiluseurat ovat huolissaan arvonlisäveron nostosta 10 prosentista 14 prosenttiin, mikä on tarkoitus toteuttaa vuodesta 2025 alkaen. Tämä tarkoittaisi, että arvonlisäverollisten liikuntatilojen hinnat nousevat yleishyödyllisille seuroille ja liikkujille. Samalla myös inflaatio kasvattaa liikuntaharrastamisen kustannuksia.

Suurta huolta liikuntajärjestöissä aiheuttaa hallitusohjelmaan kirjatut leikkaukset OKM:n valtionavustuksista, jotka kiristyvät hallituskauden loppua kohti ja uhkaavat liikuntajärjestöjen toimintaedellytyksiä. Leikkaukset kohdistuvat mm. liikuntapaikkarakentamiseen, liikuntajärjestöjen yleisavustuksiin ja seuratoiminnan kehittämistukeen.

Leikkausten sijaan suomalaisten heikkenevään toimintakykyyn pitäisi päinvastoin tehdä suuria panostuksia. Urheiluharrastus on yksi syrjäytymiseltä suojaava tekijä, tärkeä kotouttamisen väline ja suuri ilon tuoja niin yksilölle kuin yhteisöllekin. Harrastamisessa omaksutut taidot ja ystävyydet kantavat läpi elämän ja jokaisella suomalaisella tulee olla oikeus ja mahdollisuus harrastaa. Leikkaukset voivat vaikuttaa esimerkiksi urheiluseurojen käyttämien olosuhteiden määrään ja laatuun sekä kattojärjestöjen, lajiliittojen ja aluejärjestöjen seuroille tarjoamiin palveluihin.

Esikuvia ja elämyksiä huippu-urheilusta

Suomalaiset ovat urheilumyönteistä kansaa. Me arvostamme ja janoamme urheilumenestystä. Kolme neljästä suomalaisesta pitää tärkeänä suomalaisten kansainvälistä urheilumenestystä ja seuraavat sitä aktiivisesti. Esimerkiksi Wilma Murron kesällä 2023 MM-pronssiin päättynyt seiväskisa tavoitti 2,1 miljoonaa suomalaista. Suurin osa tunnetuimmista suomalaisista ulkomailla on urheilijoita. Huippu-urheilu on siis yhteiskuntaan erottamattomasti kuuluva elämänala, joka toimii myös käyntikorttinamme kansainvälisesti.

Urheilumenestys on historian saatossa tuonut suomalaisia yhteen luoden samalla uskoa tulevaan. Urheilijoiden onnistumiset osoittavat meille pitkäjänteisen työn ja harjoittelun arvon, olipa ammatti tai tavoitteet mitä tahansa. Tämän lisäksi huippu-urheilu opettaa hyvää kilpailuhenkeä ja olennaisia elämäntaitoja. Urheilijat ovat esikuvia erityisesti nuorille suomalaisille ja urheilumenestys tuottaa ikimuistoisia elämyksiä ja sukupolvikokemuksia, joita harva muu yhteiskunnan osa-alue kykenee tarjoamaan. Huippu-urheilun roolilla on merkittävä rooli kansallisen identiteetin ja itseluottamuksen rakennuspilarina.

Jotta pääsemme jatkossakin nauttimaan urheilijoidemme menestyksestä, on meidän taattava heidän mahdollisuutensa kilpailukykyiseen valmentautumiseen ja toimintaympäristöön. Vahvana pyrkimyksenä on oltava se, että urheilija pystyy arjessaan yhdistämään tasapainoisesti tavoitteellisen urheilun ja opiskelun, urheilun ja muun työuransa tai urheilemaan ammattilaisena huippuvaiheessa. Tätä ajattelutapaa kutsutaan kaksoisuraksi. Suomalainen kaksoisura alkaa yläkouluvaiheesta ja jatkuu aina huippu-urheilu-uran päättymisen jälkeiseen urasiirtymään.

Urheilun ja koulunkäynnin yhdistämistä helpottavat ratkaisut ovat kriittisen tärkeä tuki tavoitteellisesti urheileville nuorille. Tämän mahdollistavan alustan tarjoavat urheiluakatemiat ja valmennuskeskukset. Urheiluakatemia on alueellinen verkosto, johon kuuluu esimerkiksi oppilaitoksia (yläkoulut, toinen aste ja korkea-aste), seuroja ja asiantuntijaorganisaatioita. Urheiluakatemioiden ja urheiluoppilaitosten toiminnan mahdollistaminen ja kehittäminen edellyttävät urheiluakatemioiden ja kaksoisuratyötä tekevien oppilaitosten resursoimista.

Kaksoisuramalli on Olympiakomitean ja eduskunnan sivistysvaliokunnan näkemyksen mukaan syytä ottaa yksityiskohtaisempaan poikkihallinnolliseen tarkasteluun, jonka yhteydessä

tulee selvittää urheilijakoulutukseen liittyviä mahdollisia lainsäädäntö- ja resurssitarpeita. Kaksoisuran onnistuminen ja menestys riippuu usein organisaatioiden tai instituutioiden avainhenkilöiden hyväntahtoisuudesta, joten onkin tärkeää, että toiminta olisi tulevaisuudessa pysyvää ja rakenteissa. Euroopan komission johdolla urheilijoiden kaksoisuraohjelmiin ja aloitteisiin on alettu kiinnittää enemmän huomiota, jotta eurooppalaisten urheilijoiden oikeus opiskeluun voisi toteutua ja jotta valtiot pitäisivät huolta urheilijoiden hyvinvoinnista sekä tulevaisuudesta niin urheilu-uran aikana kuin sen jälkeen.

Urheilijakoulutuksen heikko tunnistaminen ja tunnustaminen valtion koulutusjärjestelmässä heijastuu myös urheilijoiden taloudelliseen asemaan. Lisäksi monesti unohtuu, että lukuisat suomalaisurheilijat yrittävät toteuttaa unelma-ammattiaan hyvin pienillä tuloilla. Moni joutuu tekemään urheilu-uransa rinnalla muuta palkallista työtä, ottamaan lainaa tai nostamaan toimeentulotukea. Jos verrataan urheilijaa palkansaajaan, yhteiskunnan tukiverkoissa on huomattavia eroja. Työttömyys- ja eläketurva ovat urheilijoilla heikompia kuin muilla. Urheiluun panostaminen pidentää monilla opintojen kestoa ja vaikuttaa niiden edistymiseen, mutta opintotuki ei jousta.

Samalla on huomioitava, että urheilu-urat ovat muita työuria keskimäärin lyhytkestoisempia, jolloin tarvitaan myös kaksoisura-ajattelua ja koulutuspolkuja urheilu-uran jälkeiseen aikaan. Toisin kuin monessa muussa tavoitteellisessa tai ammattiin johtavassa toiminnassa, urheilu-uralle ei ole siihen valmistavaa formaalia koulutusta Suomessa.

Menestystä varten tarvitaan laadukkaita, urheilijaa tukevia resursseja koko urheilijan polulle. Kyse ei ole ainoastaan urheilumenestyksen luomisesta, vaan yhdenvertaisuuden toteutumisesta.

Kuva 4. Urheilijan kaksoisuran eri vaiheet

Urheilija ammattinimikkeenä tulee rinnastaa muihin ammattinimikkeisiin suomalaisessa yhteiskunnassa. Myös huippu-urheilijan polulla olevilla nuorilla tulee olla innostava näkymä tulevaisuudesta ja mahdollisuus kehittyä kansainvälisesti menestyviksi ammattilaisiksi. Kun annamme heille parhaat mahdolliset olosuhteet uransa edistämiseen, saamme jatkossakin nauttia upeista suomalaisista urheiluhetkistä.

Näin parannat huippu-urheilun edellytyksiä eduskunnassa:

- Edistetään huippu-urheilun ammattilaisuutta tukemalla taloudellisesti urheilijoita, valmennusta ja urheiluakatemioita
- Edistetään urheilijoiden kaksoisuraa ja vahvistetaan urheiluoppilaitosten asemaa
- Tunnistetaan urheiluyläkoulutoiminta ja sen rahoitus osaksi perusopetuksen valtakunnallista rakennetta ja parannetaan toiminnan saavutettavuutta
- Vahvistetaan toisen asteen urheiluoppilaitosten rahoitusta ja asemaa
- Jatketaan ja kehitetään ammatillisten urheiluoppilaitosten rahoitusta ja asemaa
- Turvataan lukioiden erityisen koulutustehtävän järjestelmä
- Rakennetaan huippu-urheilijamyönteisten korkeakoulujen verkosto ja luodaan urheilijatutkinto
- Parannetaan urheilijoiden sosioekonomista asemaa lisäämällä urheilija-apurahoja sekä kehittämällä urheilijoiden työttömyys- ja eläketurvaa, urheilija- ja valmennusrahastoja sekä opintotukea
- Vahvistetaan ammattivalmentajien työnteon edellytyksiä ja arvostusta
- Tuetaan ammattivalmentajien huippuosaamisen kehittymistä kansainvälisen vaatimustason mukaisesti
- Edistetään huippu-urheilun tutkimusta ja sen rahoitusta
- Saatetaan huippu-urheilua palvelevat liikuntapaikat kansainvälisesti kilpailukykyiselle tasolle
- Edistetään kansainvälisten arvokilpailujen hakemista ja saamista Suomeen

Kansainvälinen työ

Tasa-arvo, ihmisoikeudet, hyvä hallinto ja kestävä kehitys ovat kansainvälisen työmme keskiössä. Suomen Olympiakomitea on sitoutunut osallistumaan rauhaa edistäviin toimiin, noudattamaan ja edistämään tasa-arvoa, yhdenvertaisuutta ja turvallista toimintaympäristöä sekä hyvää hallintotapaa päätöksenteossa urheiluyhteisön vastuullisuusohjelman mukaisesti. Tämän lisäksi olemme sitoutuneet tukemaan ja kannustamaan urheiluetiikan edistämistä, taistelemaan dopingia ja kilpailutapahtumien manipulointia vastaan ja toimimaan vastuullisesti ympäristökysymyksissä. Kannustamme ja tuemme lajiliittoja ja suomalaisia urheiluvaikuttajia toimimaan kanssamme yhteisenä rintamana, vastuullisen urheilun puolesta.

Suomen Olympiakomitea on osa olympialiikettä, joka tunnetaan parhaiten neljän vuoden välein järjestettävistä huippu-urheilutapahtumistaan. Kansainvälinen Olympiakomitea (KOK) johtaa olympialiikettä, johon kuuluu yli 200 kansallista olympiakomiteaa. KOK:n päätökset tekevät KOK:n henkilöjäsenet, joita on 95 ja he edustavat KOK:ta omissa maissaan. KOK:ssa on kaksi suomalaisjäsentä, Sari Essayah ja Emma Terho. Kansallisilla olympiakomiteoilla ei ole päätösvaltaa KOK:ssa. Kansainväliset lajiliitot toimivat läheisessä yhteistyössä KOK:n kanssa, mutta jokainen kansainvälinen lajiliitto päättää itsenäisesti omista asioistaan, pohjautuen omiin sääntöihinsä.

Suomen Olympiakomitea vaikuttaa jäsenyyksiensä kautta kansainvälisesti siellä, missä päätöksiä tehdään. Rakennamme siltoja kansainvälisesti, jotta Suomi on menestyvä urheilumaa, jossa yhtä useampi liikkuu enemmän. Annamme urheilijoiden urheilla ja tarjoamme tukea niille, jotka haluavat osallistua vaikuttamistyöhön.

Olympiakomitea tekee tiivistä yhteistyötä kansainvälisesti muun muassa pohjoismaisten olympiakomiteoiden ja urheilun kattojärjestöjen kanssa. Olemme jäseninä mm. Euroopan olympiakomiteat EOC:ssa ja kansallisten olympiakomiteoiden yhteistyöjärjestö ANOC:ssa, Eurooppalaiset urheilujärjestöt ENGSO:ssa sekä toimimme useissa kansainvälisissä verkostoissa.

Suomen Olympiakomitea vaikuttaa EU:ssa erityisesti eurooppalaisen urheilumallin puolesta, jossa urheiluliikkeen kivijalkana ovat mm. vapaaehtoistyö, aktiivinen seuratoiminta ja lajiliitot sekä urheilun autonominen asema. Vaikutamme EU:n päätöksentekoon tapaamalla päättäjiä, osana valtioneuvoston EU32-jaostoa ja verkostojen kautta.

YHTEYSTIEDOT

Olympiakomitea
olympiakomitea.fi

Olympiakomitean jäsenjärjestöt
olympiakomitea.fi/olympiakomitea/suomen-olympiakomitea-ry/jasenet

Liikunnan aluejärjestöt
liikunnanaluejarjestot.fi/yhteystiedot

LUE LISÄÄ

Liikuntalaki https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2015/20150390

Liikuntapoliittinen selonteko https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/JulkaisuMetatieto/Documents/VNS_6+2018.pdf

Liikunta- ja liikkumisvaikutusten arviointi (LIVA)
https://www.liikuntaneuvosto.fi/liva

Tähtiseura-ohjelma https://www.olympiakomitea.fi/seuratoiminta/tahtiseurat

LÄHTEET

[1] UKK-instituutti: Liikkumattomuuden ja paikallaanolon kustannukset. <https://ukkinstituutti.fi/liikkuminen/liikkumattomuuden-kustannukset>, viitattu 30.11.2023.

[2] Aarresola, O., Mäkinen, J. & Kapustamäki H. (2019): 15-74-vuotiaiden suomalaisten osallistuminen urheiluseuratoimintaan. Infograafi. Kilpa- ja huippu-urheilun tutkimuskeskus, Jyväskylä.

[3] Suomen Olympiakomitea: Urheiluyhteisön yhteinen vastuullisuusohjelma. <https://www.olympiakomitea.fi/olympiakomitea/vastuullisuus>, viitattu 30.11.2023.

[4] VLN (2021): Soveltavan liikunnan tilanne kunnissa 2019. Valtion liikuntaneuvoston julkaisuja 2021:3, s.12.

[5] Opetushallitus: Lasten ja nuorten fyysisessä toimintakyvyssä merkittäviä alueellisia eroja. <https://www.oph.fi/fi/uutiset/2022/lasten-ja-nuorten-fyysisessa-toimintakyvyssa-merkittavia-alueellisia-eroja>, viitattu 8.11.2023.

[6] Puolustusvoimat: Palveluksen aloittavien nuorten miesten fyysisessä toimintakyvyssä ei juuri muutoksia viime vuoteen verrattuna. <https://puolustusvoimat.fi/web/sotilasliikunta/varusmiesten-kuntotilastot>, viitattu 8.11.2023.

[7] UKK-instituutti: Liikkumattomuuden ja paikallaanolon kustannukset. <https://ukkinstituutti.fi/liikkuminen/liikkumattomuuden-kustannukset>, viitattu 30.11.2023.

[8] UKK-instituutti: Työntekijöiden heikkenevä fyysinen kunto haastaa työurat ja talouden. <https://ukkinstituutti.fi/ajankohtaista/tyontekijoiden-heikkeneva-fyysinen-kunto-haastaa-tyourat-ja-talouden>, viitattu 4.12.2023.

[9] Aarresola, O., Mäkinen, J. & Kapustamäki H. (2019): 15-74-vuotiaiden suomalaisten osallistuminen urheiluseuratoimintaan. Infograafi. Kilpa- ja huippu-urheilun tutkimuskeskus, Jyväskylä.

[10] Timo Ala-Vähälä ym.: Liikunnan talous Suomessa vuonna 2018. Liikuntatieteellisen seuran tutkimuksia ja selvityksiä nro 19.

[11] Pelastakaa lapset ry: Lapsen ääni 2023: Yhä useamman lapsen arki on kriisissä Suomessa. <https://www.pelastakaalapset.fi/ajankohtaista/lapsen-aani-2023>, viitattu 4.12.2023.

[12] Suomen Olympiakomitea: Seurakysely, syksy 2023. <https://www.olympiakomitea.fi/uploads/sites/1/2023/11/84f4dc62-seurakysely-syksy-2023-tulosraportti.pdf>, viitattu 4.12.2023.

Suomen Olympiakomitea | Valimotie 10, 00380 Helsinki | olympiakomitea.fi